

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського”

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ У ДІТЕЙ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ЙОДНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ У ДІТЕЙ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ЙОДНОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ – У статті представлено результати вивчення в учнів молодших класів йододефіцитного стану легкого та середнього ступенів тяжкості. Неготових до системного навчання дітей з дефіцитом йоду виявлено у чотири рази більше порівняно із здоровими однолітками. Недостатній рівень йоду в організмі призводить до зниження інтелектуального рівня та зниження навчальної успішності.

ОСОБЕННОСТИ ПРОТЕКАНИЯ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ У ДЕТЕЙ С РАЗЛИЧНЫМ УРОВНЕМ ЙОДНОЙ ОБЕСПЕЧЕННОСТИ – В статье представлены результаты изучения в учащихся младших классов йододефицитных состояний легкой и средней степеней тяжести. Неготовым к системному обучению детей с дефицитом йода выявлено в четыре раза больше по сравнению со здоровыми сверстниками. Недостаточный уровень йода в организме приводит к снижению интеллектуального уровня и снижения учебной успешности.

PECULIARITIES OF PSYCHOPHYSIOLOGICAL ADAPTATION IN CHILDREN WITH DIFFERENT LEVELS OF IODINE – The article presents the results of a study iodine deficiency state of mild to moderate severity in primary school. Not ready for systematic study was revealed four times higher among children with iodine deficiency compared to healthy peers. Lack of iodine leads to lower intellectual level and reduce educational progress.

Ключові слова: діти, інтелектуальний розвиток, успішність, адаптація, йододефіцит.

Ключевые слова: дети, интеллектуальное развитие, успеваемость, адаптация, йододефицит.

Key words: children, intellectual development, success, adaptation, iodine deficiency.

ВСТУП Адекватними критеріями адаптації дітей упродовж навчання у школі є психофізіологічні показники, що набувають особливого значення у період реформування початкової освіти та школи взагалі. Низький рівень здоров'я дітей, які розпочинають навчання у першому класі, надзвичайно несприятливо впливає на пристосування до шкільних навантажень та режиму, спричиняє погіршення здоров'я та зниження успішності. З урахуванням того, що більшість дітей йде до школи вже з певними відхиленнями в стані здоров'я, зростає вірогідність несприятливого перебігу адаптаційного процесу в цілому.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ Готовність до навчання у школі оцінювали в дітей першого класу за тестом А. Керна – І. Ірасека перед початком навчання. Інтелектуальний розвиток дітей оцінювали за допомогою психологічних тестів [1]. Рівень успішності школярів оцінювали за середнім семестровим балом. Обчислення проводили за допомогою пакета прикладних статистичних програм “Microsoft Exel 2003” та “Statistica 6,0”.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ На основі досліджень психологічної готовності дітей до шкільного навчання ми встановили низький рівень (відсутність шкільної зрілості) у 56 % учнів із

дефіцитом йоду (ДЙ) та лише у 15 % – з нормальним вмістом йоду в сечі, що може бути причиною виникнення напруження механізмів адаптації або до їх зриву. Середній рівень психологічної готовності виявлено у 24 % школярів із ДЙ та у 63 % здорових однолітків. Високий рівень психологічної готовності встановлено у 20 % дітей із ДЙ та у 22 % – із достатнім йодним забезпеченням.

Тестування дітей першого класу з ДЙ показали, що на початку та у кінці навчального року сприйняття було на 46 % ($p < 0,05$), слухова вербальна пам'ять – на 30 % ($p < 0,05$) і на 41 % ($p < 0,05$), зорова пам'ять – на 52 % ($p < 0,05$) і на 30 % ($p < 0,05$) меншими, порівняно з аналогічними показниками в учнів, які забезпечені йодом. У середині навчального року статистичної відмінності цих величин у дітей, які забезпечені йодом та з його дефіцитом, не виявлено. У середині та в кінці навчального року стійкість уваги в учнів із ДЙ була відповідно на 23 % ($p < 0,05$) та на 31 % ($p < 0,05$) меншою, хоча на початку навчального року достовірної різниці показника у дослідній та контрольній групах встановлено не було. Легкість мислення на початку року була на 26 % ($p < 0,05$) менша у дітей з ДЙ, тоді як у середині та кінці навчального року достовірної різниці між даними цього показника у дітей із ДЙ та здорових однолітків встановлено не було.

У дітей другого класу на початку навчального року сприйняття на 37 % ($p < 0,05$) та легкість мислення на 27 % ($p < 0,05$) були гіршими у дітей із йододефіцитом, а у середині та кінці навчального року суттєвої різниці між цими показниками у контрольній та дослідній групах не виявлено. На початку та у середині навчального року середній показник стійкості уваги був меншим відповідно на 26 % ($p < 0,05$) та на 24 % ($p < 0,05$), слухової пам'яті відповідно на 23 % ($p < 0,05$) та на 22 % ($p < 0,05$), зорової пам'яті – на 29 % ($p < 0,05$) та на 17 % ($p < 0,05$) у дітей з ДЙ, а у кінці навчального року досліджувані показники достовірно не відрізнялися в учнів із ДЙ та у школярів із належним йодним забезпеченням.

Проаналізувавши показники розумового розвитку в учнів третього класу, ми виявили, що сприйняття у дітей із ДЙ було на 21 % ($p < 0,05$) нижчим в середині навчального року, а на початку та у кінці достовірної різниці щодо контролю не спостерігалось. Середні показники стійкості уваги, мислення на початку, в середині та кінці навчального року вірогідно не відрізнялися у дітей дослідної та контрольної груп. Щодо слухової вербальної пам'яті, то було виявлено відповідно на 18 % ($p < 0,05$) та на 15 % ($p < 0,05$) зменшення її об'єму в школярів із йододефіцитом на початку та у середині навчального року. На початку навчального року показник зорової пам'яті був на 26 % ($p < 0,05$) меншим у школярів з ДЙ, а у середині та в кінці навчального року достовірної розбіжності між показниками в учнів із ДЙ та школярів контрольної групи не виявлено.

В учнів четвертого класу із ДЙ встановлено, що сприйняття було на 30 % ($p < 0,05$), стійкість уваги – на 18 % ($p < 0,05$) меншими на початку навчального року, а у середині та кінці навчального року вірогідної різниці в показниках дослідної та контрольної груп не виявлено. Показники слухової та зорової пам'яті, мислення на початку, в середині та кінці навчального року в школярів із ДЙ та дітей з належним йодним забезпеченням не були достовірними. Отримані результати підтверджують дані про сповільнення розумового розвитку школярів початкової школи з ДЙ та узгоджуються із даними літератури [2, 3].

Аналізуючи успішність учнів 1–4 класів, ми встановили, що діти з ДЙ мали нижчу успішність, порівняно з учнями, які належним чином забезпечені йодом, що узгоджується з показниками інтелектуальних здібностей. Враховуючи, що успішність є інтегральним показником рівня соціальної адаптованості, можна стверджувати про його зниження у дітей з ДЙ (розрахунки взято з дисертаційної роботи).

ВИСНОВОК 1. Йододефіцитний стан легкого та середнього ступенів тяжкості виявлено у 39 % обстежених дітей молодшого шкільного віку, які проживають в йододефіцитному регіоні.

2. Неготових до системного навчання (з низьким рівнем інтелектуального розвитку) дітей із дефіцитом йоду виявлено у чотири рази більше порівняно із здоровими однолітками. Результати психофізіологічних показників свідчать, що школярі з дефіцитом йоду мають в середньому на 33 % ($p < 0,05$) нижчий рівень сприйняття, на 23 % ($p < 0,05$) – стійкості уваги, на 30 % ($p < 0,05$) – зорової пам'яті, на 29 % – слухової пам'яті, на 27 % ($p < 0,05$) – легкості мислення на початку, в середині та кінці навчального року, порівняно з учнями, які повною мірою забезпечені йодом, що відповідно обґрунтовує їх нижчу успішність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барташнікова І. А. Як визначити рівень розумового розвитку дитини? / І. А. Барташнікова, О. О. Барташніков. – Тернопіль : Навчальна книга "Богдан", 1998. – С. 1–30.
2. Каминский А. В. Стандарты диагностики патологии щитовидной железы / А. В. Каминский // Украинская Медицинская Газета. – 2007. – № 4. – С. 8–10.
3. Воронич-Семченко Н. М. Кореляція тиреоїдного статусу з показниками ліпідного обміну та рівнем психофізіологічного розвитку дітей із латентним гіпотиреозом / Н. М. Воронич-Семченко // Фізіол. журн. – 2008. – Т. 54, № 3. – С. 57–64.

Отримано 20.02.15